

STUPEŇ URBANIZÁCIE VIDIECKYCH OBCÍ OKRESU LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ

Iveta Rakytová

---

*Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta, Katedra geografie,
e-mail: iveta.rakytova@ku.sk*

Abstract: The contribution sets itself two objectives: first, to determine the degree of urbanisation of rural communes of the district of Liptovský Mikuláš. To determine the degree of urbanisation, two indicators were used, namely the percentage of non-agriculturally active population and a complex indicator consisting of 24 variables.

Key words: urbanisation, district Liptovský Mikuláš, rural communes

1 ÚVOD

Okres Liptovský Mikuláš leží v severnej časti Slovenskej republiky. Je súčasťou Žilinského kraja. Jeho sídelná štruktúra nebola ešte sídelnými geografmi spracovaná, a keďže ide o región, ktorý je aj jedným z centier cestovného ruchu, zaujímalo nás či to mení aj celkovú štruktúru okresu.

Jedným z osobných dôvodov autorky spracovať danú tému je aj tá skutočnosť, že v súčasnej geografii obyvateľstva a sídiel možno už dlhodobejšie sledovať trend silného prepojenia tejto geografickej disciplíny na sociológiu najmä oblasť skúmania kvality života. Tradičné demogeografické a sídelnogeografické terénne výskumy sa tak dostali do úzadia a v súčasnosti sa nepovažujú za top témy. Skúmaniu vidieckych sídiel (napr. vývoj, štruktúra a rozmiestnenie obyvateľstva v priestore, či urbanizačné a suburbanizačné procesy, nehovoriac o geografii vidieckych sídiel ako takej) sa venuje čoraz menej autorov. Predkladaný príspevok by mal byť akýmsi návratom k „tradičnej“ geografii a skúma sídelnogeografické procesy na území okresu Liptovský Mikuláš.

2 VYMEDZENIE ÚZEMIA A JEHO POLOHA

Z fyzickogeografického hľadiska leží okres Liptovský Mikuláš na severe Slovenska, v Liptovskej kotline. Je lemovaný najvýznamnejšími horskými masívmi Slovenska – Vysokými Tatrami – Západnými zo severnej a Nízkymi Tatrami z južnej strany. Severozápadnú časť lemujú Chočské vrchy. Územie patrí do miernej, severné časti okresu do chladnej klimatickej oblasti. Hlavným tokom okresu je rieka Váh, jej najvýznamnejšími prítokmi na území okresu sú Belá, Boca, Demänovka, Lupčianka, Smrečianka, Okoličianka a Štiavnica. Neodmysliteľnou súčasťou sú umelé vodné nádrže, z ktorých dominuje Liptovská Mara.

Administratívne patrí okres do Žilinského kraja, hraničí s okresmi Tvrdošín a Dolný Kubín na severe, na západe s okresom Ružomberok, na juhu s okresom Brezno a na východe s okresom Poprad (obr. 1).

Obrázok 1 Geografická poloha okresu Liptovský Mikuláš v rámci Slovenskej republiky

Okres bol súčasťou Liptovskej stolice, neskôr župy, od stredoveku do roku 1923. V rokoch 1923 – 1928 potom patril do Podtatranskej župy. Hranice okresu sa menili, najväčšiu rozlohu mal v rokoch 1960 – 1996, keď bol jeho súčasťou aj okres Ružomberok. V rokoch 1928 – 1945 a 1945 – 1949 bol, a od roku 1960 je k okresu Liptovský Mikuláš trvalo pričlenený aj pôvodne samostatný okres Liptovský Hrádok. V súčasnosti má okres rozlohu 1323 km² (Ústredný portál verejnej správy SR, 2009).

V okrese žije 73 289 obyvateľov v 56 obciach, z nich dve majú štatút mesta (Liptovský Mikuláš a Liptovský Hrádok), tab. 1, obr. 2.

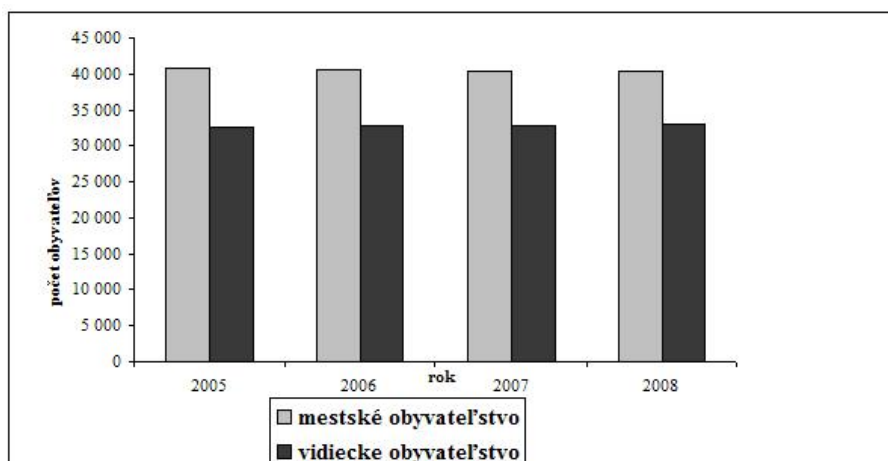
Ako vyplýva z tabuľky 1 možno sledovať pomalý rast vidieckeho obyvateľstva na úkor mestského obyvateľstva v okrese. Považujeme to za dôsledok stavebného

boomu vo viacerých vidieckych obciach v zázemí mestských sídel Liptovský Mikuláš a Liptovský Hrádok v okrese (ide najmä o Podtureň, Liptovský Ján, Liptovská Sielnica, Liptovský Trnovec, Bobrovec, Smrečany a pod.)

Tabuľka 1 Mestské a vidiecke obyvateľstvo v okrese Liptovský Mikuláš v rokoch 2005 – 2008

Okres Liptovský Mikuláš	2005	2006	2007	2008
	abs. / v %	abs. / v %	abs. / v %	abs. / v %
mestské obyvateľstvo	40 745 / 55,5	40 564 / 55,22	40 477 / 55,17	40 318 / 55,01
vidiecke obyvateľstvo	32 673 / 44,5	32 900 / 44,78	32 896 / 44,83	32 971 / 44,99
počet obyvateľov v okrese spolu	73 418	73 464	73 373	73 289

Zdroj: Ústredný portál Štatistického úradu Slovenskej republiky, 2009

Obrázok 2 Mestské a vidiecke obyvateľstvo v okrese Liptovský Mikuláš v rokoch 2005 – 2008. Zdroj Ústredný portál Štatistického úradu Slovenskej republiky, 2009

Humánogeografická poloha okresu Liptovský Mikuláš je voči územia Slovenska excentrická, napriek tomu má priaznivú dopravnú polohu. Prechádza ním severný železničný ťah spájajúci západné a východné Slovensko (Bratislava – Žilina – Čierna nad Tisou), dobudovaním spojenia cez Žilinu – Skalité – Zwardoň bude región priamo prepojený s Poľskom. Cez trať Ostrava – Žilina – Poprad – Košice – Čierna nad Tisou je spojený železnicou s Českou republikou na západe a s Ukrajinou na východe a cez Bratislavu je spojený s Rakúskom a Maďarskom. Z cestných dopravných ťahov má pre región veľký význam diaľnica D1, ktorá by po dokončení mala

spájať západ a východ Slovenska s prepojením na Českú republiku (v smere Trenčín – Žilina – Liptovský Mikuláš – Poprad – Prešov – Košice – Michalovce – Ukrajina). Prepojenie diaľnice D1 s D2 (ČR – Kúty – Lamač) umožňuje spojenie s Českou republikou. Okres je diaľnicou a cestou I/18 spojený s cestou medzinárodného významu E 77, ktorá je súčasťou ťahu spájajúceho Balt a Jadran.

3 METODIKA

Urbanizácia sa v geografickej literatúre študuje najmä na dvoch úrovniach; makroúrovni, (štát, kontinent) a mezoúrovni (na úrovni regiónov, oblastí štátov). Menšia pozornosť sa venuje tretej úrovni, a to sledovaniu stupňa urbanizácie na úrovni základných územných jednotiek – obcí.

Stupňom urbanizácie obcí, sídiel pod 5000 obyvateľov sa v slovenskej geografii zaoberal vo svojich štúdiách len V. Slavík (1984, 1986, 1987, 1990). Veľmi významné boli pre nás práce A. Bezáka (1980, 1990, 2000), v ktorých sa zamerával na vyčleňovanie funkčných mestských regiónov a ich dosahu a jedným z týchto regiónov bolo aj mesto Liptovský Mikuláš.

Stupeň urbanizácie sme sledovali pri 54 obciach okresu Liptovský Mikuláš. Do analýzy neboli zaradené mestá Liptovský Mikuláš a Liptovský Hrádok, ktoré pokladáme za urbanizovaný priestor najvyššieho stupňa.

Na určenie stupňa urbanizácie sme využili dva ukazovatele; analytický ukazovateľ (percento nepoľnohospodársky ekonomicky aktívneho obyvateľstva) a komplexný ukazovateľ. Výsledky sme nakoniec porovnali a sledovali ich objektivitu.

Analytický, jednoduchý ukazovateľ percenta nepoľnohospodársky ekonomicky aktívneho obyvateľstva, ktorý ako uvádza V. Slavík (1986) patrí k najčastejšie používaným ukazovateľom sledovania stupňa urbanizácie na úrovni vidieckych obcí.

Jeho objektivita však v súčasnosti stráca na význame, pretože neustálym poklesom zamestnaných v poľnohospodárstve sa jeho výpovedná hodnota znižuje, a to isté platí aj v prípade obcí s nepriaznivými podmienkami pre rozvoj poľnohospodárstva (napr. v horských a podhorských oblastiach).

Objektívnejší je druhý použitý ukazovateľ, a to komplexný ukazovateľ s objektívnejšou výpovednou hodnotou o stave urbanizácie vidieckych obcí okresu Liptovský Mikuláš.

Vychádzali sme z metodiky, ktorú použil V. Slavík (1985, 1986, 1987, 1990) a po konzultácii o aktuálnosti tohto ukazovateľa, sme pre určenie stupňa urbanizácie vybrali komplexný ukazovateľ W_i , ktorý predstavuje sumárny ukazovateľ znakov. Na analýzu sme použili 24 premenných. V. Slavík, okrem už spomenutého ukazovateľa, použil vo svojej dizertačnej práci (1995) komponentnú analýzu a následne ukazovateľ stupňa urbanizácie u_i (podľa nemeckých autorov O. Margraf, H. Usbeck, 1981).

Stupeň urbanizácie podľa percenta nepoľnohospodársky ekonomicky aktívneho obyvateľstva

Obce sme podľa ukazovateľa percenta nepoľnohospodársky ekonomicky aktívneho obyvateľstva (2001), rozdelili do nasledovných intervalov – kategórií (tab. 2).

Tabuľka 2 Stupeň urbanizácie obcí okresu Liptovský Mikuláš podľa ukazovateľa nepoľnohospodársky ekonomicky aktívneho obyvateľstva

Kategória	Percento nepoľnohospodársky ekonomicky aktívneho obyvateľstva	Obec	Počet obcí
1	40,1 – 45%	Malatíny	1
2	45,1 – 50 %	–	–
3	50,1 – 55 %	Partizánska Ľupča	1
4	55,1 – 60 %	Vážec, Gôtovany, Veľké Borové	3
5	60,1 – 65 %	Huty, Lipt. Beharovce, Pavčina Lehota, Lipt. Kokava	4
6	65,1 – 70 %	Konská, Bobrovník, Východná, Prybilina, Nižná Boca, Jalovec, Kvačany, Lipt. Matiašovce, Prosiek, Bukovina, Uhorská Ves, Lazisko	12
7	70,1 – 75 %	Jakubovany, Dúbrava, Veterná Poruba, Lipt. Porúbka, Jamník, Kráľova Lehota, Hybe, Ižipovce	8
8	75,1 – 80 %	Vavrišovo, Smrečany, Ľubefa, Lipt. Anna, Sv. Križ, Lipt. Sielnica, Pavlova Ves, Podtureň, Beňadiková, Lipt. Ondrej, Lipt. Peter, Žiar, Trstené	13
9	80,1 – 85 %	Demänovská Dolina, Lipt. Trnovec, Malužiná, Vyšná Boca, Malé Borové, Galovany, Lipt. Ján, Vluchy, Závažná Poruba	9
10	85,1 – 90 %	Bobrovec, Lipt. Kľačany, Bobrovček	3

V súbore 54 obcí sa najčastejšie obce vyskytujú v intervaloch 75,1 – 80 % (13 obcí), 65,1 – 70 % (12 obcí), 80,1 – 85 % (9 obcí) a 70,1 – 75 % (8 obcí), čo je 77,8 % zo sledovaného súboru.

Obce s pod 55-percentným zastúpením nepoľnohospodársky aktívneho obyvateľstva (1. – 3. kategória) sú len dve: Malatíny a Partizánska Ľupča.

Ukazovateľ percenta nepoľnohospodársky aktívneho obyvateľstva vyjadruje len jeden aspekt urbanizácie, a to ekonomický. Vysokourbanizovanými obcami sa stávajú aj obce, ktoré nemajú podmienky na rozvoj poľnohospodárskej činnosti (napr. Bobrovček, Vyšná Boca, Malé Borové, Liptovská Anna a pod.). Neustály pokles zamestnanosti v primárnej sfére vedie k stúpaniu hodnoty ukazovateľa k jeho hornému maximu.

Stupeň urbanizácie podľa ukazovateľa W_i

Na urbanizácii priestoru sa nepodielá len ekonomický faktor, hoci stále patrí k dominantným, ale pridávajú sa mnohé ďalšie faktory, ako napríklad demografický potenciál (veková štruktúra, intenzita rastu obyvateľstva, vzdelanostná úroveň obyvateľstva, zamestnanosť v sekundárnej a terciárnej sfére, a pod.), životná úroveň (napr. vybavenosť bytov), vzťah k urbanizačnému centru (napr. vzdialenosť do centra, dopravná dostupnosť, odchádzka za prácou).

Súbor znakov tvorilo 24 premenných, ich prehľad je nasledovný:

- 1 počet obyvateľov 2001
- 2 intenzita rastu počtu obyvateľov 2001 / 1991
- 3 hustota obyvateľov na ha zastavanej plochy 2001
- 4 % obyvateľstva predproduktívneho veku 2001
- 5 % obyvateľstva poproduktívneho veku 2001
- 6 intenzita rastu predproduktívneho obyvateľstva 2001 / 1991
- 7 intenzita rastu poproduktívneho obyvateľstva 2001 / 1991
- 8 intenzita dynamiky migrácie 1991 – 2001
- 9 index migračného obratu 1991 – 2001
- 10 % ekonomicky aktívnych v priemysle 2001
- 11 % ekonomicky aktívnych v službách 2001
- 12 % nepoľnohospodársky ekonomicky aktívneho obyvateľstva 2001
- 13 % ekonomicky aktívnych odchádzajúcich za prácou z obce 2001
- 14 % ekonomicky aktívnych žien z celkového počtu žien 2001
- 15 počet stredoškolsky vzdelaných na 1000 obyvateľov 2001
- 16 % vysokoškolsky vzdelaných na 1000 obyvateľov 2001
- 17 % bytov s telefónom 2001
- 18 % bytov s osobným automobilom 2001
- 19 % bytov postavených v rokoch 1991 – 2001
- 20 % bytov 1. a 2. kategórie 2001
- 21 % bytov v rodinných domoch 2001
- 22 % bytov v bytových domoch 2001
- 23 počet osôb na 1 trvale obývaný byt 2001
- 24 časová dostupnosť autobusovou dopravou do centra

Z vybratých 24 ukazovateľov, 18 predstavovalo statické ukazovatele k roku 2001 a 6 dynamické ukazovatele 1991/2001, 1991 – 2001. Ide o štatistické údaje zachytávajúce najmä demografický, ekonomický a sociálny aspekt urbanizácie.

Výpočet:

$$W_i = \frac{1}{k \sum_{j=1}^k u_{ij}} ,$$

kde k – počet premenných,

i – sídlo,

j – premenná,

u_{ij} – normalizovaná premenná.

Normalizované premenné sme vypočítali nasledovne:

$$u_{ij} = \frac{(x_{ij} - x_j)}{Sx_j} ,$$

kde x_j – priemer hodnôt danej premennej,

Sx_j – smerodajná odchýlka.

Výsledkom klasifikácie obcí je osem skupín stupňa urbanizácie (podľa prác V. Slavíka, 1985, 1986, 1990), ktorá bola uskutočnená pomocou častosti početnosti v histograme:

1. $W_i \leq -0,651$ neurbanizované obce
2. $-0,65 \leq W_i \leq -0,401$ silno podpriemerne urbanizované obce
3. $-0,40 \leq W_i \leq -0,251$ stredne podpriemerne urbanizované obce
4. $-0,25 \leq W_i \leq -0,01$ slabo podpriemerne urbanizované obce
5. $0,0 \leq W_i \leq 0,20$ priemerne urbanizované obce
6. $0,21 \leq W_i \leq 0,45$ slabo nadpriemerne urbanizované obce
7. $0,451 \leq W_i \leq 0,55$ stredne nadpriemerne urbanizované obce
8. $0,551 \leq W_i$ silno nadpriemerne urbanizované obce

1. kategória neurbanizovaných obcí
2. – 4. kategória podpriemerne urbanizovaných obcí
5. kategória priemerne urbanizovaných obcí
6. – 8. kategória nadpriemerne urbanizovaných obcí

V okrese Liptovský Mikuláš sa hodnoty ukazovateľa W_i pohybovali v rozmedzí $-0,951 - 0,522$.

Z 54 obcí je najviac zastúpených v skupine 4 (15 slabo podpriemerne urbanizovaných obcí) a v skupine 5 (15 priemerne urbanizovaných obcí).

Prekvapením je kategória silno nadpriemerne urbanizovaných obcí, v ktorej nie je zastúpená žiadna obec. Predpokladali sme, že v tejto kategórii sa objavia obce Závažná Poruba, Demänovská Dolina, Bobrovec, Smrečany a Liptovský Ján.

Prehľad o zaradení do jednotlivých skupín udáva tabuľka 3.

Neurbanizované obce sú len dve – Ižipovce a Veľké Borové (obr. 3). Ide o obce pomerne vzdialené od mestských centier, sú slabo obývané. V súčasnosti plnia skôr rekreačnú funkciu.

Podľa ukazovateľa W_i je 42,6 % obcí *podpriemerne urbanizovaných* (obr. 3). V rámci analýzy má táto kategória najpočetnejšie zastúpenie. Dôvod zaradenia obcí Partizánska Lupča, Pribylina, Važec, Východná, Hybe a Kráľova Lehota vidíme v tom, že patria počtom obyvateľov k najväčším. Okrem toho sú v nich lokalizované v rámci okresu silné poľnohospodárske družstvá zamestnávajúce domáce obyvateľstvo. Sú vybavené poštou, maloobchodnými službami a materskými a základnými

školami i zdravotným strediskom (napr. spoločné pre Východnú a Važec, Partizánska Ľupča).

Tabuľka 3 Stupeň urbanizácie obcí okresu Liptovský Mikuláš podľa ukazovateľa *W*

Katégoria	Skupina	Obce	Počet	v %
neurbanizované obce	1.	Veľké Borové, Lžipovce	2	3,7
podpriemerne urbanizované obce	2. silno	Malé Borové, Lipt. Porúbka, Bukovina, Hutý, Gôtovany	5	9,3
	3. stredne	Malatíny, Nižná Boca, Prosiek	3	5,6
	4. slabo	Lipt. Peter, Važec, Jakubovany, Lipt. Anna, Jamník, Lipt. Kokava, Lipt. Beharovce, Partizánska Ľupča, Pribylina, Vyšná Boca, Hybe, Lipt. Matiašovce, Uhorská Ves, Východná, Kráľova Lehota	15	27,8
priemerne urbanizované obce	5.	Pavlova Ves, Lazisko, Kónská, Bobrovník, Lipt. Kľačany, Kvačany, Pavčina Lehota, Malužiná, Sv. Kríž, Veterná Poruba, Bobrovček, Ľubeľa, Vlarchy, Lipt. Ján, Beňadiková	15	27,8
nadpriemerne urbanizované obce	6. slabo	Podtureň, Demänovská Dolina, Galovany, Smrečany, Lipt. Trnovec, Dúbrava, Jalovec, Závažná Poruba, Vavrišovo, Bobrovec, Žiar	11	20,4
	7. stredne	Trstené, Lipt. Sielnica, Lipt. Ondrej	3	5,6
	8. silno	žiadna	0	0

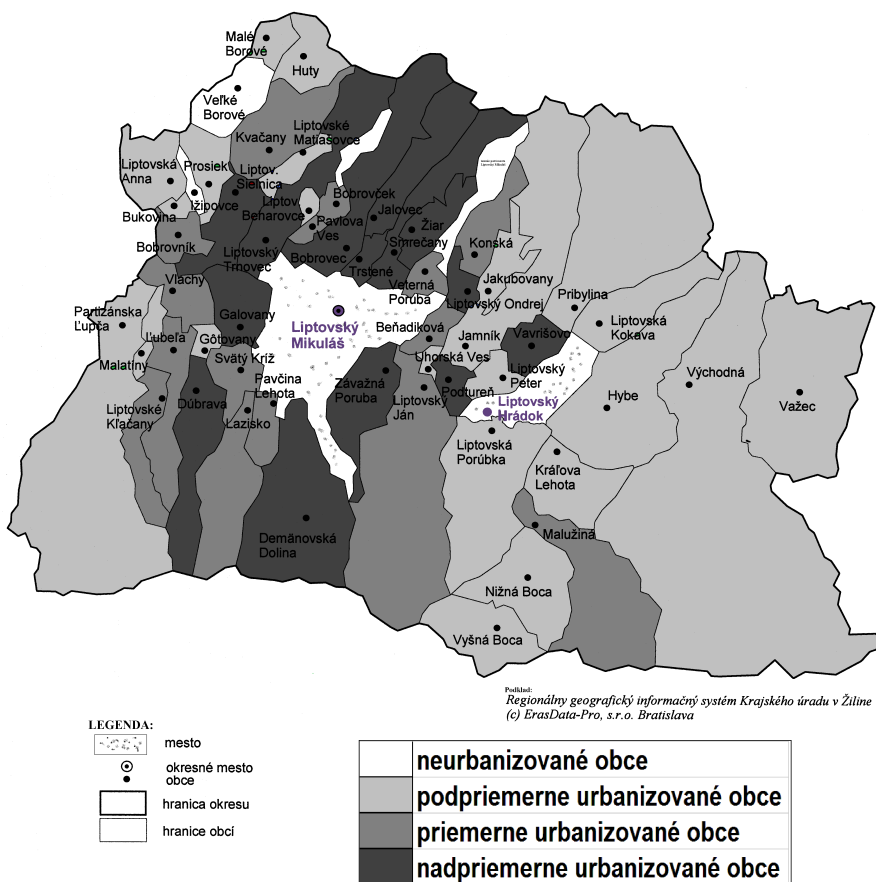
Ostatné obce v tejto skupine patria počtom obyvateľov k slabšie obývaným, trvalo obývané domy prevzali rekreačnú funkciu a dnes sú chalupami (napr. Liptovské Beharovce, Vyšná Boca, Liptovské Matiašovce, Nižná Boca, Prosiek, Malatíny).

Priemerne urbanizovaných obcí je v okrese 15, t j. 27,8 % (obr. 3). Pavlova Ves, Lazisko, Kónská, Bobrovník, Liptovské Kľačany, Kvačany, Pavčina Lehota, Malužiná, Svätý Kríž, Veterná Poruba, Bobrovček, Ľubeľa, Vlarchy, Liptovský Ján, Beňadiková. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že ide o obce, ktorých obyvatelia sú zamestnaní priamo v obci, najmä v odvetví cestovného ruchu (penzióny, hotely, ubytovanie na súkromí) ako napr. Pavčina Lehota, Liptovský Ján, Kvačany a Vlarchy.

Ďalej sem patria obce, ktoré nevyužívajú svoju polohu v blízkosti mesta, nevenujú pozornosť rozvoju (nevysporiadané pozemky pre nové ulice, chýbajúca kanalizácia, nízke percento vysokoškolsky vzdelaných ľudí) ako napr. Veterná Poruba, Pavlova Ves (silné percento obyvateľstva rómskej národnosti), Beňadiková a Kónská.

Nadpriemerne urbanizovaných bolo 26,0 % obcí (obr. 3). Ide prevažne o obce ležiace v zázemí mesta Liptovský Mikuláš, ktoré sa stali vyhľadávanými lokalitami mestského obyvateľstva pre trvalé bývanie (Liptovský Ondrej, Liptovská Sielnica, Bobrovec, Jalovec, Smrečany, Žiar, Závažná Poruba). Stavebný „boom“ zažila Demänovská Dolina, Podtureň ho zažíva dodnes. Najvyšší stupeň urbanizácie dosiahli obce Liptovský Ondrej, Liptovská Sielnica a Trstené. Trstené je takmer súčasťou mesta Liptovský Mikuláš, Liptovská Sielnica a Liptovský Ondrej sú bývalé strediskové obce.

Obrázok 3 Stupeň urbanizácie obcí okresu Liptovský Mikuláš podľa ukazovateľa W_i – kategórie neurbanizovaných, podpriemerne, priemerne a nadpriemerne urbanizovaných obcí

Porovnanie výsledkov oboch ukazovateľov

Porovnaním výsledkov stupňa urbanizácie podľa analytického a komplexného ukazovateľa sa potvrdila skutočnosť, že analytický ukazovateľ percenta nepoľnohospodársky aktívneho obyvateľstva reprezentuje len jeden aspekt urbanizácie, a to ekonomický, pričom komplexný ukazovateľ W_i popri ekonomickom aspekte zahŕňa i aspekt sociálny a demografický, a preto má objektívnejšiu výpovednú hodnotu. Ako uvádza V. Slavík (1986), umožňuje použiť veľké množstvo premenných, ktoré charakterizujú rôzne aspekty urbanizácie, ale nevyjadruje ich vzájomné vzťahy, t.j.

akou mierou sa podieľajú na procese urbanizácie. Preto je tento ukazovateľ zaradovaný medzi jednoduchšie komplexné ukazovatele.

V prípade podpriemerne urbanizovaných obcí, ktorých bolo podľa W_i ukazovateľa 23, pod 60-percentné zastúpenie nepoľnohospodársky ekonomicky aktívneho obyvateľstva vykazovali 4 obce (Malatíny, Partizánska Ľupča, Gôtovany a Važec), 60 – 70 % zastúpenie malo 10 obcí (Huty, Liptovská Kokava, Liptovské Beharovce, Bukovina, Nižná Boca, Prosiek, Pribylina, Liptovské Matiašovce, Uhorská ves, Východná).

Nad 80 % mali len 2 obce (Malé Borové a Vyšná Boca), ktoré sa podľa analytického ukazovateľa môžu javiť ako silne urbanizované podobne ako 7 obcí z kategórie 70 – 80 % zastúpenia nepoľnohospodársky aktívneho obyvateľstva (Liptovská Porúbka, Jakubovany, Jamník, Hybe, Kráľova Lehota).

Z 15 priemerne urbanizovaných obcí podľa komplexného ukazovateľa vysoké percento nepoľnohospodársky aktívneho obyvateľstva až nad 80 % vykazuje 5 obcí (Malužiná, Vluchy, Liptovský Ján, Liptovské Kľačany, Bobrovček), 70 – 80 % tak tiež 5 obcí (Pavlova Ves, Svätý Kríž, Lubel'a, Beňadiková, Veterná Poruba) a 5 obcí malo zastúpenie 60 – 70 % (Pavčina Lehota, Lazisko, Korská, Bobrovník, Kvačany).

Z 14 nadpriemerne urbanizovaných obcí podľa W_i ukazovateľa nad 70 % hodnoty ukazovateľa percenta nepoľnohospodársky aktívneho obyvateľstva vykazovalo 13 obcí, z nich 5 obcí nad 80 % (Demänovská Dolina, Liptovský Trnovec, Závažná Poruba, Galovany, Bobrovec) a 8 obcí 70 – 80 % (Dúbrava, Vavrišovo, Smrečany, Liptovská Sielnica, Podtureň, Liptovský Ondrej, Žiar, Trstené). Najnižšiu hodnotu vykazoval Jalovec – pod 70 %.

Neurbanizované obce Veľké Borové a Ižipovce vykazujú aj nízke hodnoty nepoľnohospodársky aktívneho obyvateľstva (pod 50 %).

4 ZÁVER

Záverom možno konštatovať, že urbanizácia v priestore okresu Liptovský Mikuláš bude rásť, preto bude zaujímavé spracovanie tejto analýzy po sčítaní v roku 2011 a porovnanie komplexného ukazovateľa v roku 2001 a 2011. Stavebný boom prežívajú momentálne obce Liptovský Trnovec, Liptovská Sielnica, Bobrovec, Smrečany, Demänovská Dolina, Podtureň a Liptovský Ján, ktoré patria aj k najatraktívnejším miestam pre mestské obyvateľstvo, ktoré nechce bývať priamo v meste. Veľmi dobré lokalizačné predpoklady na svoj rozvoj majú Veterná Poruba, Korská, Beňadiková a Uhorská Ves.

Literatúra

BARAN, V., BAŠOVSKÝ, O. 1998. Geografia sídiel. Banská Bystrica: UMB, 1998. 170 s. ISBN 8080551820 – Vysokoškolské skriptá

- BEŽÁK, A. 1970. Systém centrálnych miest horného Pohronia. In: *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Economica-geographica*, Nr. 9. Bratislava: SPN, 1970, s. 157-175.
- BEŽÁK, A. 1980. Nodálna štruktúra systému slovenských miest. In: *Geografický časopis*, roč. 33, 1980, č. 1, s.18-32.
- BEŽÁK, A. 1990. Funkčné mestské regióny v sídelnom systéme Slovenska. In: *Geografický časopis*, roč. 42, 1990, s. 57-73.
- BEŽÁK, A. 2000. Funkčné mestské regióny na Slovensku. In: *Geographia Slovaca*, 15, GÚ SAV, 2000, 89s.
- KRIŽANOVÁ, I. 2002. Stupeň urbanizácie obcí okresu Banská Bystrica. In: *Zborník referátov z XIII. Kongresu Slovenskej geografickej spoločnosti, II.diel – Nitra*, 2002. ISBN 80-8050-592-X
- MLÁDEK, J., ed. 1998. *Demogeografia Slovenska. Vývoj obyvateľstva, jeho dynamika, vidiecke obyvateľstvo*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1998. 194s. ISBN 80-223-1205-3
- RAKYTOVÁ, I. 2008. *Vidiecke obce okresu Banská Bystrica (ich demografická a sídelnogeografická charakteristika)*. Ružomberok, PFKU, 2008, + CD mapy, grafy, 116s. ISBN 978-80-8084-328-1
- SLAVÍK, V. 1984. Urbanization of the Rural Settlements. In: *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica*, Nr.24. Bratislava: SPN, 1984, s. 131-146.
- SLAVÍK, V. 1985. *Urbanizácia vidieckych obcí Západoslovenského kraja*. [Kandidátska dizertačná práca]. Bratislava: Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 1985. 150 s. + prílohy
- SLAVÍK, V. 1986. Ukazovatele a metódy skúmania urbanizácie. In: *Geografický časopis*. roč. 38, 1986, č. 4, s. 393-411.
- SLAVÍK, V. 1987. Vyjadrenie stupňa urbanizácie vidieckych obcí pomocou analytického a komplexného ukazovateľa na príklade Západoslovenského kraja. In: *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica*, Nr. 26. Bratislava: SPN, 1987, s. 147-161
- Sčítanie ľudu domov a bytov 1991, okres Liptovský Mikuláš*, 1992, Okresná správa Štatistického úradu v Liptovskom Mikuláši
- Sčítanie ľudu, domov a bytov 2001, okres Liptovský Mikuláš*, 2002, Okresná správa Štatistického úradu v Liptovskom Mikuláši
- Ústredný portál Štatistického úradu Slovenskej republiky*. 2009. [online]. [cit.2009–10-29]. Dostupné na: <<http://portal.statistics.sk:8081/PXWebSlovak/>>
- Ústredný portál verejnej správy SR*. 2010. [online]. [cit.2009–10-29]. Dostupné na: <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=104&parent=505>>

Degree of urbanisation of rural communes municipalities of the district of Liptovský Mikuláš

Summary

The contribution sets itself two objectives: first, to determine the degree of urbanisation of rural communes of the district of Liptovský Mikuláš. To determine the degree of urbanisation, two indicators were used, namely the percentage of non-agriculturally active population and a complex indicator consisting of 24 variables.

We can conclude that indicator the percentage of non-agriculturally active population is not currently an objective, because decreasingly of populatrion is employed in agriculture, and so like highly urbanized appear also municipalities, which lie in the foothills and mountainous areas, or perform recreational function.

The complex indicator consisting of 24 variables is more objective, because it implies more aspects of urbanisation, and they are demographic, social and economic aspects.

The 54 communes municipalities are the most represented in the group 4 (15 slightly below average urbanized communes municipalities) and group 5 (15 on average urbanized communes)

In the case of below-average urbanized villages, which were under W_i indicator 23, under 60-percent representation of non-agricultural working population showed a 4 communes (Malatíny, Partizánska Ľupča, Gôtovany and Važec), 60 – 70 had 10 % representation of communes (Huty, Liptovská Kokava, Liptovské Beharovce, Bukovina, Nižná Boca Prosiek, Pribylina, Liptovské Matiašovce, Uhorská Ves, Východná).

Over 80 % had only 2 communes (Malé Borové, Vyšná Boca), which, according to an analytical indicator can be seen as highly urbanized communities like 7 from the category 70 – 80 % representation of non-agricultural active population (Liptovská Porúbka, Jakubovany, Jamník, Hybe, Kráľova Lehota).

From an average of 15 urbanized villages under a comprehensive indicator of the high percentage of non-agricultural working population to over 80 % of non-agricultural working population reported 5 villages (Malužiná, Vlach, Liptovský Ján, Liptovské Kľačany, Bobrovček), 70 – 80 %, also 5 communes (Pavlova Ves, Svätý Kríž, Ľubeľa, Beňadiková, Veterná Poruba) and 5 communes had represented 60 – 70 % (Pavčina Lehota, Lazisko, Korská, Bobrovník, Kvačany).

The 14 above-average urbanized villages under W_i indicator above 70 % of the value of variable % non-agricultural working population showed 13 communes, of which 5 villages over 80 % (Demänovská Dolina, Liptovský Trnovec, Závažná Poruba, Galovany, Bobrovec) and 8 communes 70 v 80 % (Dúbrava, Vavrišovo, Smrečany, Liptovská Sielnica, Podtureň, Liptovský Ondrej, Žiar, Trstené). Juniper showed the lowest value – below 70 %.